

Efficient Parliamentary Diplomacy Obstacles and Requirements of 12th Islamic Consultative Assembly

Mostafa Delavarpouraghdam * *Corresponding Author*, Assistant Professor of Islamic Consultative Majles Research Center, Director of Department of Parliamentary Studies, Islamic Consultative Majles Research Center, Tehran, Iran. E- mail: delavarpour110@gmail.com

Article Info

Article Type:

Reserch Article

Keywords:

Parliamentary
diplomacy; Efficiency;
Parliamentary
Assemblies; 12th
Islamic Consultative
Assembly.

Article history:

Received 2024-1-19

Received in revised form

2024-9-16

Accepted 2024-12-16

Published Online

2024-12-16

ABSTRACT

One of the Functions of the Islamic Consultative Assembly, along with the legislative and monitoring functions, is parliamentary diplomacy. Efficiency and effectiveness are multi-layered categories that are affected by both structural and agent elements. The main question of this research is what factors reduce the efficiency of the diplomatic activities of the Islamic Consultative Assembly. It seems that the efficiency of the diplomatic activities of the 12th Islamic Consultative Assembly requires creation of required structures, the amendment of the Internal regulations of the legislative power, continuous improvement of the processes and evolution both parts of the structure – agent. The most important goal of this research is to identify obstacles and requirements for empowering the diplomatic activities of the 12th Islamic Consultative Assembly through the collection of library information and content analysis of documents and experiences of parliamentary assemblies. For this reason, this research is included under applied, strategic and developmental research.

Cite this Article: Delavarpouraghdam, M. (2024). Efficient Parliamentary Diplomacy: Obstacles and Requirements of 12th Islamic Consultative Assembly. *World Politics*, 13(3), 253-283. doi:10.22124/wp.2024.28410.3400

© Author(s)

Publisher: University of Guilan

DOI: 10.22124/wp.2024.28410.3400

1. Introduction

With the entry into the third millennium and the increase in the diversity of actors influencing foreign policy and Lawmakers' attention to the opportunities of digital parliament, the parliamentarians gradually pay attention to diplomatic negotiations and synergize capacities to face Basic and common governance threats. For this reason, the legislative assemblies of the world are gradually taking a step towards helping official diplomacy with a special look at the knowledge and skills of parliamentary diplomacy, so that today, examining the level of activism of legislative assemblies in helping to establish stable peace and security is essentials of balanced diplomacy and popularization of foreign policy has been promoted.

2. Theoretical Framework

Parliamentary diplomacy of the Islamic Republic of Iran is influenced by various theories. Parliamentary studies experts have tried to analyze the performance of the diplomatic activities of the Islamic Consultative Assembly with various theories such as structural realism, institutionalism, idealism, structuralism, functionalism and discourse analysis. Due to the simultaneous emphasis on the structure and the agent, the construction theory has a suitable theoretical and conceptual basis for the pathology and evaluation of the parliamentary diplomacy of the Islamic Republic of Iran. The creator of the constructivist theory was "Alexander Wendt", who emphasizes the consistency of both the structure and the agent. This article aims to extract a suitable framework from within the structure-agent theory in order to analyze the parliamentary diplomacy of the Islamic Republic of Iran.

3. Methodology

This research is placed under the application and development studies and through the collection of library information and the content analysis of documents and experiences of parliamentary assemblies, it has provided solutions for placing the diplomatic activities of the representatives of the Islamic Council Assembly in an efficient orbit.

4. Results and Discussion

Currently, there is no specific institution in the 12th Parliament of Iran to document the diplomatic activities of the representatives. Lack of a coherent strategy in the field of institution diplomacy, neglecting the four-year road map of parliamentary diplomacy, Low knowledge of some new legislators and representatives of parliamentary diplomacy techniques and skills, Neglecting the diplomatic potential of female representatives, Changing some diplomatic missions to parliamentary tourism, Lack of proper use of the capacity of parliamentary secretariats located in Tehran, Very low share of parties and factions in the portfolio of parliamentary diplomacy and absence of permanent statutes of friendship groups of the Islamic

Council Assembly are the most important obstacles to efficient parliamentary diplomacy in Islamic Republic of Iran.

5. Conclusions and Suggestions

A strategic and long-term look at the field of parliamentary diplomacy, Maximum utilization of diplomatic capacities of parliamentary assemblies, Determining quality indicators for the registration and membership of legislators in some parliamentary assemblies such as the World Inter-Parliamentary Union, establishment of the Strategic Council of Parliamentary Diplomacy, increasing the share of knowledge, skills and creativity in the parliamentary portfolio of the Islamic Republic of Iran, Increasing the share of emerging technology in the transition process towards digital and intelligent parliamentary diplomacy, Conducting training courses on parliamentary diplomacy techniques for newly arrived representatives, efforts of the activists of the parliamentary diplomacy of the Islamic Republic of Iran to attract foreign policy experts, Documenting the experiences of representatives - diplomats from the first to the twelfth periods of the legislature, Using the diplomatic capacity of female representatives with the approach of increasing the added value of parliamentary diplomacy, active role of parties and factions in diplomatic negotiations with countries with a parliamentary system, transparency diplomatic activities of legislators, Improving the effectiveness and efficiency of friendship groups, determining qualitative indicators for membership, measuring and evaluating the performance of friendship groups Paying attention to the capacities of research parliamentary diplomacy and maximum utilization of the propaganda and political capacities of parliamentary diplomacy to neutralize hybrid operations are the most important measures and initiatives to realize effective parliamentary diplomacy.

پرو، شہسکاه علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

سیاست جهانی

شاپا چاپی: ۲۳۸۳-۰۱۳۳

شاپا الکترونیکی: ۲۵۳۸-۴۸۹۹

Homepage: <https://interpolitics.guilan.ac.ir/>

دیپلماسی پارلمانی کارآمد موانع و الزامات فراروی مجلس دوازدهم

مصطفی دلاورپور اقدم* نویسنده مسئول، استادیار علوم سیاسی، گروه مطالعات پارلمانی، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، تهران، ایران. رایانامه: delavarpour110@gmail.com

چکیده	درباره مقاله
یکی از کارکردهای سه‌گانه مجلس شورای اسلامی در کنار کارکرد قانون‌گذاری و نظارت، دیپلماسی پارلمانی است که نقش و اهمیت آن در ساختار و راهبرد دیپلماسی عمومی کشورها به تدریج در حال افزایش است. کارآمدی و اثربخشی مقوله‌ای چندوجهی و متأثر از هر دو بخش ساختار و کارگزار است. سؤال اصلی این تحقیق این است که چه عواملی کارآمدی فعالیت‌های دیپلماتیک مجلس شورای اسلامی را کاهش می‌دهند. به نظر می‌رسد کارآمدسازی فعالیت‌های دیپلماتیک مجلس دوازدهم مستلزم ترمیم و ایجاد برخی ساختارها، اصلاح قانون آئین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی، بهبود مستمر فرایندها و نگاه تحولی به هر دو بخش ساختار - کارگزار است. مهم‌ترین هدف این پژوهش نیز، شناسایی موانع و الزامات توانمندسازی فعالیت‌های دیپلماتیک مجلس دوازدهم از طریق جمع‌آوری اطلاعات کتابخانه‌ای و تحلیل محتوایی اسناد و تجارب مجامع پارلمانی است. به همین دلیل این پژوهش در ذیل تحقیقات کاربردی، راهبردی و توسعه‌ای قرار می‌گیرد.	نوع مقاله: مقاله پژوهشی کلیدواژه‌ها: دیپلماسی پارلمانی، کارآمدی، مجامع پارلمانی، مجلس دوازدهم. تاریخچه مقاله تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۲/۹ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۸/۲۶ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۹/۲۲ تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۹/۲۶

استناد به این مقاله: دلاورپور اقدم، مصطفی. (۱۴۰۳). دیپلماسی پارلمانی کارآمد: موانع و الزامات فراروی مجلس دوازدهم. *سیاست جهانی*.
doi:10.22124/wp.2024.28410.3400. ۲۵۳-۲۸۳، ۱۳(۳)

© نویسنده (گان)

ناشر: دانشگاه گیلان

تقنین، نظارت و دیپلماسی پارلمانی سه کارکرد مجالس قانون‌گذاری دنیاست و رهبران پارلمان‌های جهان با شناسایی کاستی‌ها، نقاط قوت و خلق نوآوری و ابتکار عمل تلاش می‌کنند به صورت مستمر و توأمان، کارآیی وظایف نمایندگی در هر سه حوزه را ارتقا دهند، البته در خصوص وظایف نمایندگی، ذکر این نکته لازم است که در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران فقط به وظایف تقنینی و نظارتی اشاره شده است، زیرا در دوره تدوین پیش‌نویس قانون اساسی، هنوز ادبیات دیپلماسی پارلمانی در مرحله نوزایی و تکامل اولیه قرار داشت ولی با ورود به هزاره سوم میلادی و افزایش تنوع کنشگران تأثیرگذار بر سیاست خارجی و اهتمام قانون‌گذاران دنیا برای استفاده از ظرفیت فن‌آوری نوظهور و خیز به سمت پارلمان دیجیتال، به مرور توجه نمایندگان پارلمان به مذاکرات دیپلماتیک و هم‌افزایی ظرفیت‌ها برای مواجهه با نظام مسائل اساسی و تهدیدات مشترک حکمرانی افزایش یافته است. از ویژگی‌های ذاتی دیپلماسی، تکثرگرایی و چندوجهی بودن آن است. در همین رابطه مجالس قانون‌گذاری دنیا به تدریج با نگاه تحول‌گرایانه به دانش و مهارت‌های دیپلماسی پارلمانی، به سمت کمک به دیپلماسی رسمی گام برداشته‌اند، به طوری که امروزه بررسی میزان کنشگری مجالس قانون‌گذاری در کمک به استقرار صلح و امنیت پایدار، به یکی از ستون‌های دیپلماسی متوازن و مردمی‌سازی سیاست خارجی تبدیل شده است.

به‌رغم اینکه ادبیات، فنون و کاربرد دیپلماسی پارلمانی در سال‌های اخیر توسعه یافته ولی محافل دانشگاهی و مراکز تحقیقاتی جمهوری اسلامی ایران کمتر به مبحث دیپلماسی پارلمانی توجه کرده‌اند، درحالی‌که این مبحث با ورود به هزاره سوم میلادی از هر دو منظر مطالعات نظری (بنیادین) و کاربردی به یکی از مباحث مهم سیاست خارجی تبدیل شده است. اهمیت این موضوع هنگامی برجسته‌تر می‌شود که قدرت مانور دولت‌مردان در عرصه روابط بین‌الملل در قیاس با نمایندگان پارلمان محدودتر است، زیرا قانون‌گذاران به دلیل ایفای وظایف نمایندگی تحرک دیپلماتیک بالاتری دارند و در بیان مواضع از آزادی بیشتری در قیاس با وزیر امور خارجه و سفرای جمهوری اسلامی ایران برخوردارند. هر چند در قانون اساسی به کارکردهای دیپلماسی پارلمانی اشاره نشده است ولی به دلیل جایگاه مهم فعالیت‌های دیپلماتیک قانون‌گذاران در مجامع پارلمانی و رایزنی‌گروه‌های دوستی برای توسعه دیپلماسی پارلمانی اقتصادی و تجاری، در این تحقیق علاوه بر تبیین موانع فراروی کارآمدسازی فعالیت‌های دیپلماتیک مجلس شورای اسلامی، راهکارهایی نیز برای ارتقای کارآمدی و اثربخشی

پرو، شہ گاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

۱. پیشینه پژوهش

دیپلماسی رسمی، عمومی، دفاعی، اقتصادی و فرهنگی از مهم‌ترین ابعاد دیپلماسی اند که هر کدام متولیان خاص خود را دارد (Simpson, 1968: 4). یکی از مهم‌ترین اضلاع دیپلماسی عمومی، دیپلماسی پارلمانی است که بازیگران آن را قانون‌گذاران تشکیل می‌دهند. تعقیب منافع ملی و اولویت‌های سیاست خارجی در پنج سطح دیپلماسی پارلمانی دوجانبه، منطقه‌ای، فرامنطقه‌ای، قاره‌ای و جهانی از مهم‌ترین اهداف دیپلمات‌های پارلمانی هر کشوری است (Staveridis, 2021: 65-34). جایگاه پارلمان در منظومه سیاست خارجی، به نظام سیاسی و اولویت‌های راهبردی آن کشور نیز بستگی دارد. شکل نظام سیاسی به صورت دموکراتیک، فدرال، اقتدارگرا، نظام پارلمانی و ریاستی بر نوع فعالیت‌های دیپلماتیک قانون‌گذاران تأثیر می‌گذارد. برای مثال در نظام‌های پارلمانی به دلیل اینکه حزب یا فراکسیون حاکم بر پارلمان، هیئت دولت را تشکیل می‌دهد، همسویی بالایی بین دیپلماسی پارلمانی و رسمی وجود دارد.

دیپلماسی پارلمانی ابزاری برای مردمی‌سازی روابط منطقه‌ای و بین‌المللی از طریق نقش‌آفرینی نمایندگان خانه ملت در حوزه سیاست خارجی است (Global Diplomatic Forum, 2023: 3). ستون فقرات و موتور پیشران توسعه دیپلماسی پارلمانی بر پنج کنشگر ریاست قوه مقننه، شورای اجرایی بین‌المجالس، گروه‌های دوستی، رؤسای فراکسیون‌ها و رئیس کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی بنا شده است. این پنج کنشگر به‌عنوان معماران سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی، در سطوح مختلف دیپلماسی پارلمانی دوجانبه، منطقه‌ای، قاره‌ای، فرامنطقه‌ای و جهانی مشارکت میدانی دارند (delavarpouraghdam, 2022: 14). در یک تقسیم‌بندی، مذاکرات دیپلماتیک نمایندگان به دو بخش مستقیم و غیرمستقیم تقسیم می‌شود. در دیپلماسی پارلمانی مستقیم، قانون‌گذاران بدون واسطه در حوزه سیاست خارجی نقش‌آفرینی می‌کنند که از مصادیق آن می‌توان به مذاکرات چهره‌به‌چهره رؤسای پارلمان‌ها اشاره کرد ولی در دیپلماسی پارلمانی غیرمستقیم، نمایندگان از ظرفیت‌های نظارتی برای تأثیرگذاری بر سیاست خارجی استفاده می‌کنند که از مصادیق آن می‌توان به طرح سؤال از وزیر خارجه، تحقیق و تفحص از عملکرد وزارت خارجه یا تصویب طرح‌های مرتبط با حوزه سیاست خارجی اشاره کرد (Jaskiernia, 2022: 85 – 101).

با ورود به هزاره سوم میلادی و افزایش اهمیت دیپلماسی عمومی در مدیریت افکار عمومی و اقتناع دیپلماتیک رؤسای سایر کشورها، توجه مجالس قانون‌گذاری دنیا به مبحث دیپلماسی پارلمانی به عنوان یکی از مباحث فرعی دیپلماسی عمومی افزایش یافته است (Institute for Public Diplomacy, 2024).

پرو، شہ گاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

ارتقای اثربخشی گروههای دوستی بررسی و راهکارهایی برای تقویت کنشگری گروههای مذکور در سیاست خارجی پیشنهاد شده است (Hosseini, 2016: 1-19). مقاله دیگری نیز با عنوان «پارلماسی در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران» به قلم آقایان «رحمت جاجی مینه» و «محمد عابدی» در فصلنامه رهیافت های سیاسی و بین المللی در سال ۱۳۹۸ منتشر شد (Haji mina, 2019: 123 - 150). در این مقاله ضمن بررسی سیر تحول دیپلماسی پارلمانی، به برخی موانع و راهکارهای توانمندسازی دیپلماسی پارلمانی جمهوری اسلامی اشاره شده است.

۲. چارچوب نظری

تحلیل و بررسی دیپلماسی پارلمانی جمهوری اسلامی ایران تحت تأثیر نظریه های گوناگون قرار دارد. خبرگان مطالعات پارلمانی تلاش کرده اند با نظریه های مختلفی همچون واقع گرایی ساختاری، نهادگرایی، آرمان گرایی، سازه انگاری، کارکردگرایی و تحلیل گفتمانی، کارنامه و عملکرد فعالیت های دیپلماتیک مجلس شورای اسلامی را تحلیل نمایند (Aghamohammadi, 2011: 8).

در تبیین پدیده های اجتماعی و سیاسی، نظریه های مختلف را به لحاظ تأکید بر کارزار یا ساختار، می توان به چند دسته تقسیم نمود. نظریه های کارگزار محور، نظریه های ساختار محور، و نظریه هایی که سعی دارند راه حل بینابینی انتخاب کنند. اراده گرایان (و از آن جمله نظریه پردازان نظریه انتخاب عقلایی) بر کارزار تأکید می کنند و ساختارگرایان و پساساختارگرایان بر ساختار، و نظریه هایی همانند ساختاری و نظریه واقع گرایی انتقادی، بر راه سوم و بینابینی تأکید می کنند (Haghighat, 1990: 147 - 166).

نظریه ساختاری و سازه انگاری به دلیل تأکید هم زمان بر ساختار و کارزار، از پایه نظری و مفهومی مناسبی برای آسیب شناسی و ارزیابی دیپلماسی پارلمانی جمهوری اسلامی ایران برخوردار است. خالق نظریه سازه انگاری، «الکساندر ونت»^۱ بوده است که بر قوام هر دو بخش ساختار و کارزار تأکید می کند (Wendt, 2007: 266).

سه مفروضه مهم نظریه سازه انگاری عبارتند از:

- ساختارهای هنجاری و فکری به اندازه ساختارهای مادی دارای اهمیت اند؛

¹ Alexander Wendt

پرو، شہ گاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

های دیپلماسی پارلمانی کارآمد بر چه مؤلفه هایی بنا شده است؟» بر مبنای این پرسش، سؤالات فرعی مختلفی نیز قابل طرح است: عناصر ساختاری و کارگزاری که مانع انتفاع سیاسی و اقتصادی از فعالیت های دیپلماتیک مجلس شورای اسلامی شده اند کدامند؟ چه راهکارهایی باید دو سطح ساختار و کارگزار برای تحول در فعالیت های دیپلماتیک مجلس شورای اسلامی مورد توجه قرار گیرند؟ در پاسخ به پرسش اصلی پژوهش می توان گفت: «نظریه ساخت یابی به دلیل تأکید همزمان بر عوامل ساختار و کارگزار و برقراری ارتباط بین آنها، می تواند چارچوب تلفیقی مناسبی برای تحلیل وضعیت موجود و گذشته دیپلماسی پارلمانی جمهوری اسلامی ایران و ترسیم نقشه راه مناسب برای آینده باشد. به عبارتی برای ارتقای کارآمدی فعالیت های دیپلماتیک مجلس شورای اسلامی بر اساس نظریه ساخت یابی الکساندر ونت، تحول در هر دو بخش ساختار و کارگزار ضرورت دارد (Daneshnia, 2014: 49 - 74). شایان ذکر است در توسعه منطقه گرایی پارلمانی، نظریه هایی در عرصه روابط بین الملل غالب ترند که از عنصر هویت نیز غافل نشوند. زیرا امروزه هویت به یک مقوله راهبردی تبدیل شده است که هم می تواند امنیت آفرین و هم تنش آفرین باشد (Majidi, 2014: 210). از این رو شناسایی عناصر و ارزش های مشترک هویتی با همسایگان و سایر کشورها می تواند در کارآمدسازی دیپلماسی مجامع قوه مقننه در اتحادیه بین المجالس اسلامی یا مجمع مجالس آسیایی مؤثر باشد.

از مهم ترین اهداف دیپلماسی پارلمانی، یافتن راه حل مسالمت آمیز برای منازعات سیاسی در سطوح بین المللی، منطقه ای و ملی از طریق اعتماد و تفاهم متقابل است (IPU, 2024: 4). نمایندگان پارلمان می توانند به عنوان «میانجی بی طرف»^۱، مذاکره بین طرف های درگیر را تسهیل نمایند. دیپلماسی پارلمانی قانون گذاران را قادر می سازد تا از حقوق بشر، اصول دموکراتیک و «حاکمیت قانون»^۲ دفاع نموده و از طریق تعامل سازنده در مجامع پارلمانی، زنجیره مردمی سازی سیاست خارجی را مستحکم تر نمایند (Global Diplomatic Forum, 2023: 3). به ویژه اینکه در هزاره سوم میلادی با کنشگری «بازیگران غیردولتی»^۳ بر اهمیت دیپلماسی پارلمانی در سیاست خارجی نیز افزوده شده است (Institute for Public Diplomacy, 2024: 3). دیپلماسی پارلمانی فضای نوینی را برای قانون گذاران خلق نموده است تا از طریق موافقت یا مخالفت با طرح ها و لوایح مرتبط با سیاست خارجی، به یک عنصر تنظیم

¹ impartial mediators

² rule of law

³ non-state actors

پرو، شہ گاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

شورای اسلامی برای تصاحب کرسی های مدیریتی در اتحادیه بین المجالس جهانی است و این موضوع، ظرفیت ریزنی دیپلماتیک شورای اجرایی بین المجالس جمهوری اسلامی ایران در این مجمع مهم پارلمانی را به صورت قابل توجهی کاهش داده است.

۲-۳. اشراف نداشتن برخی قانون‌گذاران و نمایندگان جدیدالورود به فنون و مهارت های دیپلماسی پارلمانی

در حالی که بخشی از کارکرد دیپلماسی پارلمانی، حضور نمایندگان در هیأت های دیپلماتیک و عضویت آنان در گروه های دوستی است، با این وجود بخش قابل توجهی از قانون‌گذاران به ویژه نمایندگان جدیدالورود با فنون و اصول دیپلماسی پارلمانی و مجامع مهم پارلمانی آشنایی ندارند.

۳-۳. فقدان بهره وری از پتانسیل های دیپلماتیک بانوان نماینده

مطالعه تطبیقی تجارب و دستاوردهای دیپلماتیک مجالس قانون‌گذاری دنیا، نشانگر کنشگری بالای زنان قانون‌گذار - دیپلمات در سیاست خارجی است. در این میان سهمیه نامتوازن بانوان نماینده - دیپلمات در ترکیب شورای اجرایی بین المجالس جمهوری اسلامی ایران یا رؤسای گروه های دوستی بسیار محسوس است. علی رغم تصاحب برخی کرسی های مدیریتی اتحادیه بین المجالس جهانی توسط بانوان نماینده، در ترکیب شورای اجرایی بین المجالس جمهوری اسلامی از زنان نماینده مشرف به حوزه روابط بین الملل به خوبی استفاده نمی شود که لازم است با ترمیم برخی روش ها، سازوکاری اتخاذ شود که حداقل دو نفر از ترکیب پانزده نفره شورای اجرایی بین المجالس از بانوان نماینده باشند. در این میان پایین بودن تعداد بانوان نماینده - دیپلمات در مجلس شورای اسلامی و غفلت از ظرفیت بالای رئیس فراکسیون زنان قوه مقننه نیز از دیگر عناصر پسران انتفاع دیپلماتیک و تبلیغاتی از حوزه دیپلماسی پارلمانی هستند.

۴-۳. تبدیل برخی مأموریت های دیپلماتیک به توريسم پارلمانی

در ماده ۸۱ قانون آئین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی تصریح شده است که مأموریت های رسمی فردی و جمعی نمایندگان برای شرکت در سمینارها، اجلاس ها و بازدیدهای فنی و تخصصی در داخل یا خارج از کشور با تصویب کمیسیون ذی ربط و تأیید هیأت رئیسه انجام خواهد شد و لازم است نتایج حاصل از مأموریت به آن کمیسیون و هیأت رئیسه مجلس تسلیم می شود. هیأت های دیپلماتیک

پرو، شہسکاه علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

دوستی از دوره سوم تا دوازدهم مجلس شورای اسلامی بوده‌اند. تدوین اساسنامه پایدار گروه‌های دوستی در شرایطی که آرایش سیاسی قوه مقننه هر چهار سال تغییر می‌کند، از اهمیت بالایی برخوردار است و قوام و انسجام فعالیت های دیپلماتیک قوه مقننه را ارتقا می‌دهد.

۴. بایسته های کارآمدسازی فعالیت های دیپلماتیک مجلس شورای اسلامی

به منظور بهره‌وری سیاسی و اقتصادی از فعالیت‌های دیپلماتیک مجلس شورای اسلامی، تحول‌گرایی در هر سه بخش ساختار، کارگزار و برنامه‌ریزی ضروری است. مهمترین تدابیر و راهکارهایی که سهم دیپلماسی پارلمانی در سبد سیاست خارجی را ارتقا می‌دهند عبارتند از:

۴-۱. انتفاع حداکثری از ظرفیت های دیپلماسی مجامع پارلمانی

یکی از آسیب‌های دیپلماسی پارلمانی جمهوری اسلامی ایران، غفلت از تأسیس مجامع پارلمانی متناسب با اهداف و اولویت‌های سیاست خارجی ایران در قانون برنامه هفتم توسعه است. مطالعه تطبیقی مجامع پارلمانی و بومی‌سازی تجارب موفق آنان، شعاع‌انرژی‌گذاری دیپلماسی پارلمانی جمهوری اسلامی ایران را ارتقا می‌دهد. یکی از میادین نقش‌آفرینی هیأت‌های دیپلماتیک مجلس شورای اسلامی، ریل‌گذاری دیپلماسی فعالی در مجامع پارلمانی منطقه‌ای، قاره‌ای، فرامنطقه‌ای و جهانی است که نقش مهمی را در چابک‌سازی دیپلماسی مجامع قوه مقننه ایفا می‌کند.

در راستای افزایش سهم فعالیت‌های دیپلماتیک قوه مقننه در سبد دیپلماسی مجامع جمهوری اسلامی ایران، خلق ابتکار و نوآوری برای مشارکت متوازن یا ابتکار عمل برای تأسیس برخی مجامع پارلمانی همچون اتحادیه بین‌المجالس کریدور راه و اتحادیه بین‌المجالس کشورهای همسود ضروری است. برای مثال رفع پسران‌ها و تقویت پیشران‌های همگرایی منطقه‌ای در «اتحادیه کشورهای مشترک‌المنافع»^۱ یا کشورهای مستقل همسود، به پیشبرد «پارلمان‌گرایی چندجانبه» در منطقه اوراسیا کمک شایانی می‌کند (aghai, 2021: 1). از طرفی دبیرخانه دائمی مجمع مجالس آسیایی، دبیرخانه کل اتحادیه بین‌المجالس اسلامی و دبیرخانه کنفرانس حمایت از انتفاضه فلسطین در تهران مستقرند و ایجاد گروه تماس و تقویت پل‌های ارتباطی بین ریاست محترم مجلس شورای اسلامی و دبیرخانه مجامع پارلمانی مستقر در تهران، شعاع و بُرد

¹ Commonwealth of Independent States (CIS)

پرو، شہ گاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

جهانی است که باید به تصویب مجمع برسد. ماده اضطراری باید دغدغه جهانی باشد تا در مجمع عمومی امکان رأی‌آوری داشته باشد. با عنایت به رویکرد جوانگرایانه اتحادیه بین‌المجالس جهانی در سنوات اخیر و صراحت منشور این اتحادیه مبنی بر انتخاب نمایندگان دارای زیر ۴۵ سال سن به عنوان قانون‌گذاران جوان، توجه به حضور قانون‌گذاران جوان در شورای اجرایی بین‌المجالس، می‌تواند یک نفر به سهمیه هیئت دیپلماتیک مجلس شورای اسلامی اضافه نماید. تاکنون دو قانون درخصوص رویکرد مجلس شورای اسلامی به اتحادیه بین‌المجالس جهانی به تصویب قوه مقننه رسیده است که لازم است تنقیح و به روزرسانی آنها مورد توجه مجلس دوازدهم قرار گیرد. در راستای انتفاع سیاسی از دیپلماسی پارلمانی سران، نباید از مزیت‌های راهبردی مذاکرات دیپلماتیک رؤسای مجلس شورای اسلامی و کمیسیون‌های امنیت ملی و سیاست خارجی در مجامع مهم پارلمانی نیز غافل شد.

۲-۴. نگاه راهبردی و بلندمدت به حوزه دیپلماسی پارلمانی

نگاه راهبردی و بلندمدت از ملزومات مدیریت پیشدستانه نظام مسائل اساسی فراروی سیاست خارجی است. دیپلماسی پارلمانی نیز به عنوان یکی از ارکان تأمین منافع ملی در عرصه سیاست خارجی، از این قاعده مستثنی نیست. در ریل‌گذاری راهبرد چهار ساله دیپلماسی پارلمانی جمهوری اسلامی ایران، لازم است جایگاه مجامع پارلمانی منطقه‌ای تبیین و با خلق نوآوری و ابتکار عمل در میدان، پنجره‌های جدیدی برای مذاکرات پارلمانی گشوده شود. در این میان، یکی از دلایل ناترازی بین دیپلماسی پارلمانی و دیپلماسی رسمی، فقدان نهادی ناظر بر حسن اجرای فعالیت‌های دیپلماتیک مجلس شورای اسلامی است. در این میان ایجاد شورای راهبری دیپلماسی پارلمانی، می‌تواند نگاه جامع و راهبردی به حوزه دیپلماسی پارلمانی و سطوح کارآمدی، اثربخشی و آینده‌نگری متولیان دیپلماسی پارلمانی به ویژه گروه‌های دوستی را ارتقا دهد.

ابتکار قانون به مفهوم حق ابداع و پیشنهاد متن به منظور وضع قانون جدید یا اصلاح قانون موجود است (ghazi,2004: 431). این مرحله از فرایند قانون‌گذاری، نقطه آغاز خلق یک قانون است و کسی که حق ابتکار قانون را دارد، اهم اصلی را در شکل دادن به محورهای اساسی قانون در دست دارد (Sinai,2011: 73). در همین راستا یکی از ظرفیت‌های مجلس شورای اسلامی، ابتکار ارائه پیش‌نویس طرح‌های مرتبط با حوزه سیاست خارجی توسط حداقل ۱۵ نفر از نمایندگان طی فرایند

پرو، شہ گاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

خلاقیت و نوآوری، از ملزومات ارتقای کارآمدی فعالیت های دیپلماتیک مجلس شورای اسلامی است. رصد اغلب مجالس قانون گذاری دنیا، بیانگر اهتمام قانون گذاران به استفاده هوشمندانه از ظرفیت فن آوری های نوظهور همچون هوش مصنوعی برای شناسایی چالش های پارلمان در سه حوزه تقنین، نظارت و دیپلماسی پارلمانی است. فن آوری های نوین، یکی از عناصری است که تغییرات و دگردیسی بالایی را در عرصه های اجتماعی، سیاسی و فرهنگی در قرن پیش رو به وجود آورده که این تغییرات، استفاده از فن آوری نوظهور برای مواجهه با مسائل نوپدید سیاست خارجی را اجتناب ناپذیر ساخته است. دیجیتال سازی اسناد و پژوهش های دیپلماسی پارلمانی و بارگذاری سامانه دیجیتال گزارش ها و اسناد دیپلماسی پارلمانی از عناصر چابک سازی فعالیت های دیپلماتیک نمایندگان مجلس شورای اسلامی است. در این میان، یکی از شاخص های دیپلماسی پارلمانی دیجیتال، اهتمام مرکز پژوهش ها و اداره کل امور بین الملل قوه مقننه به دیجیتال سازی گزارش ها، نشست های تخصصی و اسناد دیپلماسی پارلمانی است.

۳-۴. برگزاری دوره های آموزش فنون دیپلماسی پارلمانی برای نمایندگان جدیدالورود

یکی از ملزومات ارتقای عملکرد نمایندگان جدیدالورود، داشتن دانش و مهارت کافی برای ایفای وظایف نمایندگی است. نمایندگانی که برای اولین بار به خانه ملت راه می یابند باید اطلاعات کاملی از حوزه اختیارات تقنینی، نظارتی و آشنایی با فنون دیپلماسی پارلمانی داشته باشند. در این میان ارایه بسته های آموزشی لازم به کنشگران دیپلماسی پارلمانی و قانون گذاران جدیدالورود در خصوص مهارت های لابی گری، روانشناسی سیاست، دیپلماسی بدن، آشنایی با مجامع پارلمانی و فنون مذاکرات دیپلماتیک در فاصله زمانی اعلام نتایج انتخابات تا شروع به کار مجلس جدید، نقطه عطفی در پرورش نماینده دیپلمات های توانمند و کارآمد برای مواجهه با نظام مسائل اساسی سیاست خارجی از دریچه دیپلماسی است.

۴-۳-۴. جذب زبان دان های مشرف به علوم و مطالعات دیپلماسی پارلمانی

تربیت و استخدام نیروهای متخصص، حرفه ای و زبان دان در اداره کل امور بین الملل مجلس شورای اسلامی و اشراف رؤسای گروه های دوستی به زبان خارجی، نقش مهمی را در انتقال دانش و تجارب مجالس قانون گذاری دنیا و مجامع پارلمانی به نمایندگان جدیدالورود ایفا می کند.

پرو، شہسکاه علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

دیپلمات‌های ادوار بر اساس پیشینه فعالیت، عملکرد، خلاقیت و میزان نوآوری و ابتکار عمل آنان در حوزه‌های مختلف روابط بین‌الملل و هدایت نظرات دیپلماتیک آنان به سمت توانمندسازی فعالیت‌های دیپلماتیک نمایندگان، از پیشران‌های دیپلماسی پارلمانی کارآمد است. از طرفی پایه‌گذاری مجمع نماینده - دیپلمات‌های باتجربه ادوار و استفاده از نظرات مشورتی آنان، نقش مهمی را در ارتقای کیفی دیپلماسی قانون‌گذاری ایفا می‌کند. یکی دیگر از ابتکارات مجالس قانون‌گذاری دنیا برای انتقال دانش و مهارت‌های دیپلماتیک به نمایندگان، تأسیس «مدارس مجالس دیپلماسی پارلمانی»^۱ است. استفاده از این شیوه در انتقال دانش و مهارت‌های لازم به نمایندگان جدیدالورود که در دارای تجارب پایینی در حوزه مهارت‌های دیپلماتیک هستند، کمک شایانی می‌کند و به صورت مستقیم کارآمدی دیپلماسی پارلمانی را افزایش می‌دهد.

۴-۴. استفاده از ظرفیت دیپلماتیک بانوان نماینده با رویکرد افزایش ارزش افزوده دیپلماسی

پارلمانی

براساس گزارش اتحادیه بین‌المجالس جهانی، در سال ۱۹۷۸ فقط ۷/۷ درصد ترکیب هیئت‌های پارلمانی مجمع را زنان تشکیل می‌دادند، ولی در سال ۲۰۲۱ میلادی نزدیک به ۳۰ درصد ترکیب مجمع را زنان نماینده تشکیل می‌دادند (IPU, 2024: 2). به مرور برخی مجالس قانون‌گذاری دنیا با تصویب یا ترمیم برخی قوانین، بستر مساعدی را برای حضور زنان در عرصه فعالیت‌های دیپلماتیک به وجود آورده‌اند. در سال ۲۰۲۴ میلادی، تعداد ۶۲ زن بر یکی از دو مجلس قانون‌گذاری جهان ریاست دارند. حضور زنان در مجالس قانون‌گذاری دنیا ۲۶/۵ درصد است. کشور رواندا با ۶۱٪ میزان حضور زنان در پارلمان (۴۹ کرسی از ۸۰ کرسی) بالاترین تعداد نمایندگان زن را در دنیا دارد. پس از آن کشورهای کوبا، نیکاراگوئه، آندورا، مکزیک و نیوزیلند قرار دارند. پایش گزارش‌های رسمی اتحادیه بین‌المجالس جهانی نشان می‌دهد که به مرور زنان موفق شده‌اند برخی پُست‌های مدیریتی را تصاحب کنند و حتی در مجالس قانون‌گذاری دنیا همچون مجلس ملی جمهوری پاکستان و مجلس ملی جمهوری کره سهمیه مشخصی را برای حضور زنان در پارلمان اختصاص داده‌اند. در نتیجه یکی از ملزومات کارآمدگرایی و توانمندسازی دیپلماسی پارلمانی جمهوری اسلامی ایران، ایجاد بستر مناسب برای حضور هوشمندانه بانوان نماینده در ترکیب گروه

¹ Parliamentary Diplomacy Schools

پرو، شہ گاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

برخی کشورها دارای نظام فدرالی یا ایالتی هستند و هر ایالت، نهاد تقنینی و اجرایی مرتبط با خود را دارد. در برخی نظام های پارلمانی برخوردار از حکمرانی محلی همچون هند و پاکستان، مجالس ایالتی از اختیارات قابل توجهی در حوزه های اقتصادی برخوردارند. در این میان رایزنی هیأت های دیپلماتیک و رؤسای گروه های دوستی مجلس شورای اسلامی با همتایان خود در مجالس ایالتی کشورهای دارای نظام پارلمانی، می تواند ظرفیت های جدیدی را برای انتفاع اقتصادی مبتنی بر حکمرانی محلی به وجود آورد.

۳-۵-۴. لحاظ نمودن دغدغه فعالان اقتصادی و کنشگران ذی نفع در فرایند دیپلماسی پارلمانی اقتصادی

یکی از ملزومات انطباق و همسویی مذاکرات دیپلماتیک نمایندگان پیرامون توسعه همکاری های اقتصادی و تجاری، برگزاری سلسله جلسات فصلی با فعالان اقتصادی و کنشگران ذی نفع است که نقش مهمی را در مردمی سازی دیپلماسی پارلمانی و انطباق فعالیت کنشگران دیپلماسی پارلمانی با واقعیت های موجود ایفا می کند. برگزاری جلسات هم اندیشی با فعالان اقتصادی و کنشگران ذی نفع در مرحله تدوین پیش نویس طرح و لوایح مرتبط با دیپلماسی اقتصادی از اهمیت بالاتری برخوردار است. قطعاً دیپلماسی پارلمانی اقتصادی بدون پیوست ملاحظات فعالان و کنشگران اقتصادی و بازار سرمایه، از جامعیت و اثربخشی لازم برخوردار نیست و در عرصه اجرا با موانع متعدد روبرو خواهند شد.

۳-۶-۴. بازبایی و کنشگری فعال احزاب و فراکسیون ها در مذاکرات دیپلماتیک با کشورهای دارای نظام پارلمانی

رهبران احزاب و فراکسیون های پارلمانی از کنشگران مهم دیپلماسی پارلمانی محسوب می شوند. احزاب سیاسی با کارکردهای متعدد، از جمله گسترش مشارکت سیاسی، مشروعیت، یکپارچگی ملی، مدیریت منازعات و جامعه پذیری سیاسی، تأثیر بسزایی در زندگی عمومی و سیاسی جامعه برجای می گذارند (Rahimi, 1997: 5). مذاکرات هوشمندانه بین رؤسای فراکسیون ها از ملزومات توسعه دیپلماسی پارلمانی متوازن با نظام های دو مجلسی است. در این نوع نظام ها، نخست وزیر و اعضای هیئت دولت از بین حزب یا فراکسیون حاکم بر پارلمان انتخاب می شوند و توسعه دیپلماسی پارلمانی به صورت مستقیم بر دیپلماسی رسمی نیز تأثیر می گذارد. بر عکس این موضوع نیز صدق می کند و گسترش دیپلماسی

پرو، شہ گاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

است. با توجه به عضویت رسمی جمهوری اسلامی ایران در شانگهای، بخشی از ابتکار دیپلماسی پارلمانی پژوهشی کشورمان لازم است به سمت ظرفیت های شکل گیری کنفرانس رؤسای مراکز پژوهشی مجالس قانون گذاری شانگهای تمرکز یابد. در این میان مذاکرات رئیس مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی با سفرای کشورهای مهم آسیایی و کشورهای عضو پیمان شانگهای، می تواند به خلق فرصت های نوظهور در حوزه دیپلماسی پارلمانی پژوهشی منجر شود.

دیدار و رایزنی نمایندگان مجلس شورای اسلامی با چهره های شاخص دانشگاهی یا حضور در همایش های معتبر علمی یا دیدار با مدیران سازمان های مردم نهاد یا انعکاس چهره ای مطلوب از وضعیت ایران در رسانه های معتبر دنیا در حوزه های مختلف اجتماعی - فرهنگی می تواند سهم جهاد تبیین در سبب دیپلماسی پارلمانی را ارتقا دهد. در این میان، نقش گروه های بحث غیررسمی در مردمی سازی دیپلماسی پارلمانی حائز اهمیت است. مدیریت گروه های بحث غیررسمی، یکی از مبانی فکری مردمی سازی حکمرانی است. مجالس قانون گذاری در راستای تقویت کارآمدگاری و به منظور کیفی سازی عملکرد، بهبود ساختار و بقای فعالیت خود ناچارند از ظرفیت هر دو گروه بحث رسمی و غیررسمی استفاده کنند. به همین دلیل امروزه مجالس قانون گذاری در راستای افزایش بهره وری و کارایی، از هر دو شیوه ارتباطی با گروه های بحث رسمی و غیررسمی استفاده می کنند. دبیران کل و متولیان خدمات اجرایی پارلمانی، نقش مهمی را در تجمیع و سامان دهی نتایج گروه های بحث غیررسمی دارند. تعبیه تالارهای گفتگو در وبسایت مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی برای دریافت نظرات سازمان های مردم نهاد و انجمن های علمی درخصوص نظام مسائل اساسی و چالش های نوپدید در حوزه سیاست خارجی، گامی مهم در جهت مردمی سازی دیپلماسی پارلمانی پژوهشی است.

۹-۴. ارتقای اثربخشی و کارآمدی گروه های دوستی

گروه های دوستی، از مهم ترین کنشگران پیشبرد فعالیت های دیپلماتیک مجلس شورای اسلامی هستند. به همین دلیل نگاه تحول گرایانه به آنان، بخشی از چرخه توانمندسازی دیپلماسی پارلمانی است. ماهیت غیر رسمی گروه های دوستی پارلمانی، قدرت مانور دیپلماتیک نمایندگان در حوزه سیاست خارجی را افزایش داده است، زیرا برخی محدودیت های فراروی وزارت امور خارجه برای آنان وجود ندارد. به همین دلیل در اکثر مجالس دنیا، قانون گذارانی برای مدیریت این گروه ها انتخاب می شوند که از دانش، تجارب و نوآوری لازم برای ارتقای روابط با سایر مجالس دنیا برخوردار باشند.

پرو، شہ گاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

برخی شاخص های نماینده - دیپلمات کارآمد همچون اشراف به زبان خارجی، داشتن تجارب کافی در حوزه مذاکرات دیپلماتیک، تسلط به فنون دیپلماسی چندجانبه و برخورداری از توان لایبگری با همتایان پارلمانی، از شاخص هایی هستند که در تمام دنیا برای انتخاب رؤسای گروه های دوستی لحاظ می شوند. تعریف برخی شاخص های عمومی برای تعیین اعضا و همچنین ارزیابی عملکرد آنان، می تواند از رفتارهای سلیقه ای یا ناکارآمدی این گروهها پیشگیری نماید. برخی مجالس قانون گذاری، گروه های دوستی خود را بر اساس مناطق جغرافیایی تفکیک نموده اند. برای مثال «گروه های دوستی پارلمانی»^۱ مالزی در ۹ گروه آسیای جنوب شرقی، اقیانوسیه، آسیای شرقی، جنوب آسیا، آسیای میانه، غرب آسیا، آفریقا، اروپا و آمریکا به توسعه دیپلماسی پارلمانی با سایر کشورها مبادرت می ورزند (Parliament Malaysia, 2024: 5).

۴-۹-۲. تشکیل شورای مشورتی رؤسای گروه های دوستی

رؤسای گروه های دوستی بایستی از قانون گذاران دارای تجارب میدانی انتخاب شوند. یکی از سازوکارهای توانمندسازی ظرفیت های دیپلماتیک مجلس شورای اسلامی، تأسیس شورای مشورتی رؤسای گروه های دوستی و برگزاری جلسات فصلی با حضور بالاترین مقام قوه مقننه است.

۴-۹-۳. ایجاد سامانه دیجیتال مستندسازی فعالیت های دیپلماتیک گروه های دوستی

مهم ترین رکن مستندسازی فعالیت های دیپلماتیک گروه های دوستی، ثبت فعالیت های آنان است. به همین دلیل ایجاد دبیرخانه گروه های دوستی در اداره کل امور بین الملل قوه مقننه، مستندسازی تجارب دیپلماتیک رؤسای گروه های دوستی از دوره سوم تا یازدهم مجلس و همچنین مستندسازی شرح مذاکرات دیپلماتیک رؤسای گروه های دوستی مجلس دوازدهم نقش مهمی را در ارتقای عملکرد این گروهها ایفا می کند.

۱۰-۴. تحول در ظرفیت های پارلماسی نظارت پایه

یکی از ظرفیت های نظارتی نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ملزم سازی وزارت امور خارجه به گزارش عملکرد در خصوص توافقنامه های بین المللی است که از مصادیق آن می توان به ملزم سازی وزارت امور خارجه برای ارائه گزارش های سه ماهه در خصوص برجام به مجلس نهم اشاره کرد. با توجه به اینکه یکی از اهداف جنگ ترکیبی و عملیات فریب دشمن به سمت کشلندن ایران به

^۱ Parliamentary Friendship Group

پرو، شہ گاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

نتیجه گیری

ساختار در راهبرد دیپلماسی پارلمانی جمهوری اسلامی ایران از آن جهت حائز اهمیت است که هر یک از متغیرهایی همچون تعداد کمیته های کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی، وجود پست دبیرکلی در ساختار مجلس، تعداد گروه های دوستی و سطح اشراف کارکنان اداره کل امور بین الملل قوه مقننه با چالش ها و اولویت های سیاست خارجی به نحوی بر میزان کارآمدی فعالیت های دیپلماتیک قوه مقننه تأثیر می گذارند. عامل کارگزار نیز از عناصر تأثیرگذار بر کیفیت دیپلماسی پارلمانی است، به طوری که میزان تخصص، مهارت و تجارب دیپلماتیک رئیس قوه مقننه، رؤسای کمیته های تخصصی، رؤسای فراکسیون ها و اعضای گروه های دوستی، رابطه مستقیمی با کارآمدی فعالیت های دیپلماتیک مجلس شورای اسلامی دارد.

جدول ۲. موانع و بایسته های کارآمدسازی فعالیت های دیپلماتیک مجلس شورای اسلامی بر اساس رویکرد ساختار - کارگزار

منبع: نگارنده

بایسته ها	موانع
کنشگری فعال مجلس دوازدهم برای تأسیس مجامع پارلمانی منطقه ای متناسب با اولویت های دیپلماتیک قانون برنامه هفتم	موانع ساختاری محصور شدن فعالیت اداره مجامع امور بین الملل قوه مقننه به
کنشگری فعال مجلس دوازدهم برای میزبانی از برگزاری برخی مجامع پارلمانی منطقه ای در ایران	سه نهاد مجمع مجالس آسیا، اتحادیه بین المجالس اسلامی و اتحادیه بین المجالس جهانی
انتفاع اقتصادی و سیاسی از مجامع پارلمانی منطقه ای مانند اتحادیه بین المجالس بریکس و مجمع پارلمانی اکو	غفلت از فرصت های دیپلماسی پارلمانی مقرر
کنشگری فعال هیأت دیپلماتیک مجلس دوازدهم در مجمع مجالس آسیایی	فقدان سند راهبرد چهار ساله دیپلماسی پارلمانی آسیایی
رایزنی برای تحقق پارلمان مجازی آسیایی	
تأسیس مدرسه حکمرانی دیپلماسی پارلمانی در کنار مدارس قانون گذاری	

پرو، شہ گاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

دیپلماسی اقتصادی	فقدان انتفاع حداکثری از ظرفیت های دیپلماسی پارلمانی سران
شناسایی پتانسیل های دیپلماتیک رئیس قوه مقننه به دلیل نقش بالای ایشان در ارتقای ارزش افزوده دیپلماسی پارلمانی	اشراف نداشتن اغلب نمایندگان جدیدالورود و کنشگران دیپلماسی پارلمانی به فنون و مهارت های دیپلماسی
ارتقای دانش و مهارت دیپلماتیک قانونگذاران و اشراف آنان به فن بیان و هوش هیجانی	کنشگران دیپلماسی پارلمانی به فنون و مهارت های دیپلماسی
اهتمام کنشگران دیپلماتیک مجلس دوازدهم به جذب مشاوران خیره سیاست خارجی با استناد به تبصره سوم ماده ۴۵ قانون آئین نامه داخلی قوه مقننه	مشخص نبودن متولی ثبت و مستندسازی مذاکرات کنشگران دیپلماسی پارلمانی
بارگذاری سامانه هوشمند ثبت فعالیت های دیپلماتیک مجلس شورای اسلامی	پایین بودن کنشگری دیپلماتیک بانوان نماینده و آمار بسیار پایین تعداد بانوان نماینده مشرف به حوزه دیپلماسی پارلمانی
حضور حداقل یک نفر از بانوان نماینده در جایگاه رؤسای گروه های دوستی مجلس دوازدهم	
تعیین سهمیه متوازن و متناسب برای بانوان نماینده - دیپلمات در ترکیب پانزده نفره شورای اجرایی اتحادیه بین المجالس مجلس دوازدهم	

References

- Aghamohammadi, Ibrahim (2011). "Analytical framework of structure-agent in Iran's foreign policy", Political Science Journal, 6(4). [In Persian]
- Delavarpouraghadm, Mostafa (2022). "Drivers of Parliamentary Diplomacy at the Level of the Islamic Revolution" serial number 18404, Tehran: Islamic Parliament Research Center (IPRC), Parliamentary Group, Political Studies Office. [In Persian]
- Global Diplomatic Forum (2023), "The Power and Purpose of Parliamentary Diplomacy: Strengthening International Relations and Shaping Foreign Policy". Available at: <https://www.linkedin.com/pulse/power-purpose-parliamentary-diplomacy-strengthening>, (Accessed on: 2/04/2024).
- Institute for Public Diplomacy (2024), Parliamentary Diplomacy, Available at: <https://www.publicdiplomacy.online/parliamentary-diplomacy>, (Accessed on: 2/04/2024).

پرو، شہسکاه علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

- Ghazi, Seyyed Abulfazl (2004). *Fundamental Rights and Political Institutions*, Tehran: Mizan Publication, Vol. 12. [In Persian]
- Global Diplomatic Forum (2023), "The Power and Purpose of Parliamentary Diplomacy: Strengthening International Relations and Shaping Foreign Policy". At: <https://www.linkedin.com/pulse/power-purpose-parliamentary-diplomacy-strengthening>, (Accessed on: 2/04/2024).
- Haghighat, Seyyed Sadegh (1990). The issue of agent - Structure in social sciences, methodology of Social Science and Humanities Journal, Vol,16, No 64&65, pp. 147-166. [In Persian]
- Haji mina, Rahmat (2019). Parliamentarianism in the foreign policy of the Islamic Republic of Iran, Quarterly Journal of Political and International Approaches, pp. 123-150. [In Persian]
- Hosseini, Seyed Hossein (2016). How to Join and form Parliamentary Friendship Groups in World parliaments, Majlis Research Center, Political Studies Office, pp. 1-19. [In Persian]
- Institute for Public Diplomacy (2024), "Parliamentary Diplomacy", Available at: <https://www.publicdiplomacy.online/parliamentary-diplomacy>, (Accessed on: 2/02/2024).
- IPU (2024), Indicators for Democratic Parliaments, Available at: <https://www.parliamentaryindicators.org/indicators/effective/key-parliamentary-powers/parliamentary-diplomacy>, (Accessed on: 25/03/2024).
- IPU (2024). "Gender Equal IPU", Available at: <https://www.ipu.org/about-ipu/gender-equal-ipu>, Accessed on: 05/06/2024.
- Islami, Rooh Ullah and Binazir Ghafari (2023). The Application of human rights in the age of Information from the perspective of Constructivism, University of Guilan, World Politics Quarterly, No. 45, pp. 133-157. [In Persian]
- Majidi, Mohammad Reza and Mohsen Azimi Etemadi (2014). "Theoretical Perspectives on the Role of Identity in International Politics", Political Quarterly, Journal of the Faculty of Law and Political Science, 45(1). [In Persian]
- Mahtab, Yahya and Vahid Yavari (2021). "Identification of Transparency Assessment Criteria in the Islamic Consultative Assembly", Iranian Public Administration Studies Quarterly, Year 4, No.1. [In Persian]
- Mousazadeh, Reza and Behnam Khosravi (2014). "BRICS and International Institutionalization", Foreign Policy Quarterly, No 4. [In Persian]
- Nasiri Zarghani, Arash and Mohammad Solgi(2021). "The Evolution of governance from the Constitution to the Islamic revolution", Transcendent Governance Quarterly, No. 8. [In Persian]
- Ghasempour, Amir Abbas (2023). The World Inter-Parliamentary Union: Opportunities, Obstacles and Requirements for the Islamic Republic of Iran, Majlis Research Center, Office of Political Studies. pp. 1-36. [In Persian]
- Rahimi, Hossein (1997). "The role of parties in political development and national security", Strategic Studies Quarterly, No. 4. [In Persian]
- Ryan M. Scoville (2013), "Legislative Diplomacy", *Michigan Law Review*, Marquette University Law School, Vol. 1, pp. 1-45. Legislative Diplomacy

پرو، شہسکاه علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی